

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ УКРАЇНОЮ ДОСВІДУ США У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Томчук А. В.

*кандидат юридичних наук, суддя
Вінницького окружного адміністративного суду
м. Вінниця, Україна*

Паньковець Ю. А.

*студентка 2 курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Аналізуючи досвід США у сфері запобігання домашньому насильству є необхідним відмітити той факт, що система органів та інститутів на яких покладено обов'язок здійснювати запобігання домашньому насильству, підвищувати загальну обізнаність населення про шкідливість вказаного явища, а також вчиняти дії задля розповсюдження негативного стереотипу стосовно вказаного явища, є досить розгалуженою. Так, правова система США у питаннях запобігання домашньому насильству, як суспільно-небезпечному явищу ґрунтується на двох основних підходах:

1) сутність першого полягає, у створенні спеціально-уповноважених органів (утворення спеціалізованих структурних підрозділів в структурі органу, що має загальну компетенцію), які спеціалізуються на здійсненні запобігання домашньому насильству та вчиненні заходів, направлених на таке запобігання;

2) сутність другого полягає, у створенні на місцевих рівнях цілої низки соціальних інституцій, діяльність яких за своєю сутністю, схожа на діяльність громадських організацій та направлена на проведення заходів у сфері запобігання домашньому насильству безпосередньо серед різних верст суспільства, учбових установах різного рівня, а також різного роду допомога сім'ям, які знаходяться у групі потенційного ризику вчинення домашнього насильства [1, с. 64–65].

Вважаємо за необхідне одразу зауважити, що така побудова інститутів, діяльність яких спрямована на запобігання домашньому насильству є надзвичайно ефективною, адже спеціально створенні органи державної влади реалізують державну політику у сфері запобігання домашньому насильству, відповідно до затвердженого плану заходів, направлених на таке запобігання, а спеціально створенні на місцевому рівні соціальні інституції здійснюють постійне консультування громадян з приводу проявів домашнього насильства, проводять бесіди під час

яких роз'яснюють негативні наслідки вчинення домашнього насильства, що настануть не тільки для жертви, а й для кривдника внаслідок цього переслідування та покладення на нього юридичної відповідальності та надають інші консультації, а також психологічну допомогу. Вважаємо, що досвід запровадження таких соціальних інституцій, що діють за принципом громадських організацій, на місцевому рівні є досить цінним для України, адже це надасть можливість кожного дня реалізовувати заходи направлені на запобігання домашньому насильству та створювати у суспільства впевність у тому, що держава переймається питаннями захисту суспільства від проявів домашнього насильства, що в свою чергу також має певний профілактичний ефект. Натомість, з огляду на економічну кризу в країні та нестачу бюджетних коштів, пропонуємо, щоб утримання та фінансування вказаних соціальних інституцій на місцевому рівні проводилося за рахунок коштів місцевих бюджетів. Створення таких організацій, пропонуємо планувати виходячи від кількості осіб, які проживають в межах певної адміністративно-територіальної одиниці. У штаті таких організацій, повинні працювати особи, які мають юридичні знання, а також фахівці з надання психологічної допомоги та консультування. Також, зважаючи на недостатність фінансування, розглядається можливість проведення організаційно-технічного забезпечення діяльності вказаних організацій за рахунок коштів місцевого бюджету, а залучення спеціалістів до роботи в них на волонтерських засадах.

Повертаючись до аналізу досвіду США у сфері запобігання домашньому насильству, слід зазначити, що на даний час, у країні до проведення заходів у вказаному напрямку досить активно залучаються неурядові організації та окремі громадяни. Так, наприклад, у Нью-Йорку, під керівництвом психолога була здійснена програма спеціальної підготовки поліції для втручання у сімейні кризи. 18 співробітників поліції з більш ніж трирічним досвідом роботи прослухали 140-годинний курс і увійшли до «підрозділу втручання у сімейні кризи». Потім, впродовж двох років проводився експеримент, суть якого полягала у порівнянні результатів роботи поліцейських дільниць, у яких діяв цей підрозділ, та інших поліцейських дільниць, де ніхто з поліцейських не проходив спеціальної підготовки. У результаті було виявлено, що цим підрозділом сімейні кризи вирішувалися на вищому професійному рівні, скоротилася кількість тяжких злочинів, вчинених на ґрунті сімейних конфліктів тощо [2, с. 180–185].

Також, для запобігання насильству в США реалізована стратегія обов'язкового реагування. Медичні заклади зобов'язані повідомляти про будь-які факти насильства [3, с. 112]. У деяких штатах громадяни повинні інформувати правоохоронні органи про випадки поганого поводження з дітьми.

Вказаний досвід є надзвичайно позитивним й для України, адже на сьогоднішній день, в нашій країні не запроваджено систему підтримки

соціальних ініціатив у сфері запобігання домашньому насильству. Разом з тим, у випадку оголошення відповідної програми підтримки, а також проведення відбору таких соціальних ініціатив та проєктів, можна було б значно підвищити ефективність всього механізму запобігання домашньому насильству. Адже в даному випадку, ініціатива запровадження заходів у сфері запобігання домашньому насильству виходила б безпосередньо від суспільства, а не була запроваджена органами державної влади, що в свою чергу зумовило б потенційно більшу довіру, а тому й і ефективність, вказаних заходів.

Також, слід зазначити, що у США розроблена система повідомлень про випадки домашнього насильства. Така система діє на державному рівні, причому федеральний уряд обмежується наданням підтримки Національному центру з домашнього насильства, який надає технічну допомогу і незначні грошові суми штатам для відповідних служб. Тут же діють Національний комітет з попередження домашнього насильства Національна асоціація служб захисту дорослих [4, с. 13]. Особливістю вказаних установ є зокрема те, що до їх компетенції входить не тільки проведення ряду заходів, направлених на запобігання домашньому насильству, а й те, що останні на підставі проведення моніторингу статистичних даних виявляють причини вчинення домашнього насильства, найбільш уразливі категорії сімей, на які під час здійснення заходів направлених на запобігання домашньому насильству необхідно звернути найбільшу увагу, а також роблять висновок про рівень ефективності того чи іншого заходу у сфері запобігання домашньому насильству. Такий досвід є надзвичайно цінним для України, адже організація схожої дослідницької установи, яка б досліджувала ефективність вчинення тих чи інших заходів у сфері запобігання домашньому насильству, значно підвищила б ефективність проведення вказаних заходів запобігання домашньому насильству і сприяла б оптимізації ресурсів, які витрачаються на проведення таких заходів, роблячи їх застосування більш точним.

Література:

1. Мішляев Н. П. Некоторые личностные детерминанты преступного поведения в семье и его предупреждение. Личность преступника и его предупреждение. Москва. 1987. 214 с.
2. Кларк Р. Преступность у США: уч. пос. Москва. 1975. 209 с.
3. Лесько Н.В. Адміністративно-правовезабезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій : дис. ... доктора юридичних наук : 02.00.07; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів, 2019. 489 с.
4. Confronting chronic neglect: The education and training of health professionals off amily violence / Ed. by F. Cohn M.E. Salmon J.D. Stobo. Washington, D.C.: National Academy Press, 2002. P. 14.